

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินผลการใช้นวัตกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครู 134 คน ผู้ปกครอง 3,956 คน และนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง 3,956 คน โดยกำหนด กลุ่มตัวอย่างดังนี้ 1) ครูใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครูประจำชั้น ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 2) นักเรียนและผู้ปกครองใช้เกณฑ์กำหนดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) คือ นักเรียน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลระยอง จำนวน 363 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 363 คน

ผู้วิจัยใช้การผสมวิธีการ ในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การค้นคว้า จากเอกสาร การประชุมกลุ่ม การประเมินระดับคุณลักษณะจากการตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อขยายความข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติการทดสอบค่าที กรณี กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t -test) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแหล่งข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเป็นไปตามลำดับขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ขั้นเตรียมการได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียนอนุบาลระยอง ดังนี้

- 1.1 ด้านจริยธรรม คือ การมีวินัยในตนเอง ประกอบด้วย การปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียน การตรงต่อเวลา และการรักษาความสะอาด
- 1.2 ด้านการเรียนรู้ คือ การใฝ่เรียนรู้ ประกอบด้วย การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการอ่าน และความตั้งใจและการสนใจในการอ่าน
- 1.3 ด้านสังคม คือ การมีมารยาทในสังคมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงประกอบด้วย การแสดงความเคารพ การพูด การรับประทานอาหาร การแต่งกาย และคำนึงการบริโภค

2. ขั้นสร้างนวัตกรรม

2.1 ได้้นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง ซึ่งได้จากการพิจารณาโครงร่างนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง โดยตัวแทนผู้บริหาร 2 คน ตัวแทนครู 3 คน และตัวแทนผู้ปกครอง 2 คน

2.2 เครื่องมือสำหรับการวัดผลสัมฤทธิ์ของนวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง มีดังนี้

2.2.1 แบบประเมินการใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง สำหรับครู แบบใช้เกณฑ์รูบริคส์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – objective Congruence: *IOC*) อยู่ระหว่าง .80 – 1.00

2.2.2 แบบประเมินพัฒนาการทางคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ใฝ่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง สำหรับผู้ปกครองและนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item – Objective Congruence: *IOC*) อยู่ระหว่าง .70 – 1.00

3. ขั้นปฏิบัติการใช้

3.1 ผลการใช้นวัตกรรมจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (*Dependent Samples t – test*) ได้ผลดังนี้

3.1.1 ด้านจริยธรรม พบว่า ความแตกต่างของระดับการประพฤติปฏิบัติ คุณลักษณะการมีวินัยในตนเอง (จริยธรรม) สำหรับการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนก่อนและหลัง การพัฒนาตามการรับรู้ของครู ($t = -21.53, p < .01$) ผู้ปกครอง ($t = -8.55, p < .01$) และนักเรียน ($t = -12.77, p < .01$) พบว่า ภายหลังการพัฒนา นักเรียนมีการประพฤติปฏิบัติคุณลักษณะการมีวินัยในตนเอง (จริยธรรม) สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.2 ด้านการเรียนรู้ พบว่า ความแตกต่างของระดับการประพฤติปฏิบัติ คุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้ (การเรียนรู้) สำหรับการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนก่อนและหลัง การพัฒนาตามการรับรู้ของครู ($t = -23.93, p < .01$) ผู้ปกครอง ($t = -12.38, p < .01$) และนักเรียน ($t = -16.13, p < .01$) พบว่า ภายหลังการพัฒนา นักเรียนมี การประพฤติปฏิบัติคุณลักษณะด้านการใฝ่เรียนรู้ (การเรียนรู้) สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.3 ด้านสังคม พบว่า ความแตกต่างของระดับการประพฤติปฏิบัติ คุณลักษณะด้านการอยู่ในสังคมอย่างมีมารยาทและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (สังคม) สำหรับการประพฤติปฏิบัติของนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนาตามการรับรู้ของครู ($t = -21.64, p < .01$) ผู้ปกครอง ($t = -13.50, p < .01$) และนักเรียน ($t = -16.74, p < .01$) พบว่าภายหลังการพัฒนา นักเรียนมีการประพฤติปฏิบัติคุณลักษณะด้านสังคม (การอยู่ในสังคมอย่างมีมารยาทและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง) สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 ผลการใช้นวัตกรรมจากการสังเคราะห์ผลการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยการศึกษาข้อมูลของการจัดกิจกรรมในโรงเรียน การสนทนากลุ่มกับนักเรียน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับครู และผู้ปกครอง พบว่า ครู ผู้ปกครองและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม คือ นวัตกรรม/ กิจกรรมทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีขึ้น

4. ขึ้นประเมินผล

4.1 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน โดยครูหลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน โดยผู้ปกครองหลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3 ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน โดยนักเรียนหลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อการพัฒนา นวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

จากการวิจัยและพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เรื่อง การพัฒนา นวัตกรรมพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลระยอง (ด้านจริยธรรม, ด้านการเรียนรู้และด้านสังคม) พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะของนักเรียน โดยครู โดยผู้ปกครอง และโดยนักเรียนเอง ในภาพรวมหลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการประเมินคุณลักษณะทั้งด้านจริยธรรม ด้านการเรียนรู้ และด้านสังคม โดยครู ผู้ปกครอง และนักเรียนเอง หลังทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้นวัตกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นแล้วผลการสนทนากลุ่มครู ผู้ปกครอง และนักเรียน หลังทดลองใช้ต่างมีความเห็นว่านวัตกรรม/ กิจกรรม ดังกล่าว ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีขึ้น จากผลการวิจัยอาจเป็นเพราะ

1. การใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากคุณลักษณะที่นำมาพัฒนา ตรงกับความต้องการและได้รับการยอมรับ โรงเรียนและชุมชนที่ต้องการพัฒนา เป็นอย่างยิ่ง (ความเห็นจากที่ประชุม) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โรงเรียน คุณครู และผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับ เกษร วุฒิสินธ์ (2553, หน้า 13 – 23) ซึ่งได้ทำการวิจัย เพื่อหาแนวทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง มีมารยาท ในสังคม และการรักการอ่าน ของนักเรียน โรงเรียนเมืองชลพาณิชยการ โดยมีจุดหมายในการสร้าง นวัตกรรม เพื่อนำไปปฏิบัติและประเมินผลนวัตกรรมโดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีระดับ การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมเรื่องระเบียบ วินัยการแต่งกาย ด้านสังคมเรื่องมารยาทในสังคม และด้านการเรียนรู้เรื่องรักการอ่าน และ โดยภาพรวมของนักเรียนก่อนปฏิบัติกิจกรรมและหลังปฏิบัติกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะ ซึ่งนวัตกรรมที่ได้มานั้นสอดคล้องกับแนวคิด และหลักการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช (2549) ดังนี้

- 1) การสร้างตัวแบบ/ผู้นำ การพัฒนาคุณลักษณะต้องมีการสร้างตัวแบบที่ดี ทั้งพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม 2) การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่นๆให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ดอกย่ำให้พัฒนาดนอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการพัฒนา ที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคน กับสิ่งแวดล้อมและคนกับธรรมชาติ โยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรมกับการเรียน การสอน 3) การพัฒนาตัวตนของนักเรียน ด้วยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้เด็กและ เยาวชนในให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตามความเชื่อ ตามแนวทางที่ตนเองคิดสร้างสรรค์ และอยู่ในบริบทของการทำความดี มีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมให้เด็กมีการปฏิบัติและพัฒนาดนอย่างเข้าใจความหมาย เห็นบทบาทและ คุณค่าของตนเองมากขึ้น 4) การสร้างระบบค่านิยมให้เด็กและเยาวชนเห็นได้ชัดเจนว่าแก่น ของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชัดเจน และสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจ พฤติกรรมการปฏิบัติตนของตนเองในแต่ละวัน และต้องยอมรับว่าค่านิยมต้องมาจากตัวแบบที่ดี
- 5) การสร้างความร่วมมือร่วมพลังทั้งจากผู้บริหาร/ครูอาจารย์ในโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง ในครอบครัว ชุมชน สังคม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กำหนดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย การให้ครอบครัว ชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน 6) การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็ก และเยาวชนต้องสอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก

- 7) การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และ
 ชิมชั้ววิถีคิดและการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันผ่านกระบวนการ เป็นธรรมชาติในระบบของชุมชน
- 8) โรงเรียนต้องมีนโยบายที่ไม่เน้นวิชาการอย่างเดียว โรงเรียนมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 ดึงชุมชนเข้ามา สร้างชุมชนที่สร้างสรรค์ ซึ่งให้เห็นปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อบุตรหลาน
- 9) ต้องมีการสร้างแนวร่วม มีเครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี เด็กที่ได้รับการพัฒนา
 ทำให้เขาดีไปแล้ว ก็มีเด็กรุ่นใหม่ไปเรื่อยๆต้องสร้างเครือข่าย การให้รางวัลไม่จำเป็นต้องเป็นเงิน
 เพียงแค่คำชมก็ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะ
 ที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ไม่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนั้น
 ใช้ได้กับโรงเรียนอนุบาลระยอง ประกอบกับงานวิจัยที่ได้ศึกษา นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา
 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการมีวินัยในตนเอง ไม่เรียนรู้ มารยาทในสังคม และรู้เท่าทัน
 การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถนำไปปรับใช้กับนักเรียนใน โรงเรียนอื่นๆ ที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะ
 ในด้านดังกล่าวได้
2. ก่อนนำนวัตกรรมไปใช้ควรศึกษาบริบทของ โรงเรียนก่อน ซึ่งได้แก่ ขนาด
 ของโรงเรียน ระดับชั้นของนักเรียนที่ต้องการพัฒนาคุณลักษณะ สภาพแวดล้อมของโรงเรียน
 ความร่วมมือของผู้ปกครอง เป็นต้น
3. การจัดกิจกรรม/ นวัตกรรม รวมทั้งการประเมินผลการใช้ นวัตกรรมนั้นควรดำเนินไป
 อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักเรียนปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย
4. จากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทั้ง ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง
 นักเรียน ที่เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงคุณค่าของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
 แบบมีส่วนร่วม เป็นผลของการวิจัยทำให้เกิดการพัฒนา และการแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปพัฒนาคุณลักษณะในด้านอื่น ๆ
 เพื่อให้เกิดผลการพัฒนานักเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีวิจัยและการพัฒนาในครั้งต่อไปเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชุมชนและ
 ครอบครัวมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนมากขึ้น รวมไปถึง
 กิจกรรมที่ครอบครัวสามารถพัฒนานักเรียนได้ด้วยตัวเอง